

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för humaniora

Våldsamt vag

En intervjustudie om maskulinitet och våld
i det lokalpolitiska samtalet

Klara Westerlund

VT - 2013

Uppsats, Grundnivå (kandidatexamen), 15 hp
Genusvetenskap 61-90 hp

Handledare: Monica Langerth Zetterman
Examinator: Åsa Carlsson

Sammanfattning

Författare: Klara Westerlund

Titel: Våldsamt vag. En intervjustudie om maskulinitet och våld i det lokalpolitiska samtalet.

Syftet med denna studie är att undersöka lokalpolitikernas uppfattningar om våld och se om dessa uppfattningar kan ge några förklaringar till varför det inte bedrivs ett våldspreventivt arbete inom ramen för det kommunala jämställdhetsarbetet. Grundad teori är den kvalitativa och induktiva metod som har använts vid datainsamling och databearbetning i denna studie. Fem lokalpolitiker intervjuades och ur detta intervjumaterial framkom följande tre huvudkategorier: *våldsdefinition, våldsprevention och mäns överrepresentation*.

Resultatet visar att våld är ett brett begrepp där fysiskt våld och psykiskt våld är de två huvudsakliga definitionerna som görs. Däremot framkom inte sexualiserat våld att uppenbart ingå i definitionen av våld.

Våldspreventionens tydligaste riktningar är det kommunala arbetet som syftar till att öka tryggheten i den offentliga miljön för invånarna i kommunen. Lika tydlig är avsaknaden av ett riktat våldspreventivt arbete där maskulinitet och dess koppling till våld står i fokus. Allra tydligast blir denna avsaknad då våldsprevention för våld i nära relation avhandlas. Då fokuseras ljuset mot brottsoffren och vikten av ett kommunalt stöd till ideella organisationers insatser.

Mäns överrepresentation i brottsstatistiken är den huvudkategori till vilken det gick att urskilja tre kategorier som var för sig utgjorde delförklaringar. Delförklaringarnas centrala teman var: *biologi, makt* och *kultur*. Orsaksförklaringar till mäns överrepresentation i brottsstatistiken kunde härledas till att handla om en komplex social och kulturell process med vissa biologiska inslag. Huvuddragen utgjordes av mäns avsaknad av ansvar för sina egna handlingar, i kombination med en samhällslig struktur som internaliserat och normaliserat mäns våldsutövande. Därtill framkom förklaringar till mäns bruk av våld som ett uttryck för en ojämn maktfördelning mellan könen.

Inga direkta svar på varför den aktuella kommunen inte bedriver ett våldspreventivt arbete inom ramen för jämställdhetsarbetet framkom.

Nyckelord: Våld, våldsprevention, maskulinitet, kommunpolitik, Grundad teori.

Innehållsförteckning

Inledning	1
Bakgrund	1
Syfte.....	3
Frågeställning	3
Tidigare forskning	3
Begrepp, avgränsning och integrerade teoretiska perspektiv	4
Metod	8
Grundad Teori (GT)	8
Val av metod	10
Metodologiska begrepp.....	10
Metodologiska dilemman	14
Djupintervju	15
Material och urval.....	18
Forskningsetiska principer	19
Resultat och analys	20
Våldsdefinition	20
Våldsprevention i kommunen.....	22
Mäns överrepresentation i brottsstatistiken	25
Slutsatser och diskussion	30
Metoddiskussion	32
Nya frågeställningar	34
Referenser	35
Bilagor.....	35

Inledning

Att denna studie slutligen kom att handla om mäns våld i största allmänhet och mäns våld i nära relationer i synnerhet hade sin upprinnelse i att jag från början var nyfiken på hur en kommun tar sig an frågor med fokus på kriminalitet, våldsbrott och dess koppling till maskulinitet. Efter en genomgång av den aktuella kommunfullmäktiges samtliga sammanträdesprotokoll under året 2012 och det första kvartalet av 2013 samt den långsiktiga kommunala visionen¹ som finns nedtecknad stod också klart att det var svårt att finna indikationer för att våldspreventiva frågor som fokuseras till sambandet mellan kön och våld har en uttalad plats på den kommunalpolitiska agendan. Jag tog sedermera kontakt med kommunens jämställdhetsstrateg för att informera mig om kommunens våldspreventiva arbete och om ett sådant bedrivs i ett uttalat jämställdhetsperspektiv. När jag sedan förhörde mig om hur kommunen arbetar mot våld, både på ett politiskt-strategisk och operativt plan visade det sig snart att våldspreventiva frågor hänsyftande mäns våld, (särskilt i nära relation) ett av samhällets viktigaste problemområden, saknar en given plats i den kommunala jämställdhetspolitiken. Fokus i denna studie kommer inte att vara brottsoffret utan den som står för våldet – förövaren.

Bakgrund

Det är ett känt faktum att män står för en stor majoritet av alla våldsbrott som begås världen över. Om dessa våldsbrott får vi medborgare läsa och höra varje dag. Allt ifrån krigshandlingar på andra sidan Atlanten till våldsamma upplopp i Europa eller våldsutövande här i vår närmaste region. Enligt Brottsförebyggande rådet begås 85 % av alla våldsbrott av män.² Med denna kunskap är det med stort intresse jag läser dagspressen och övrig media och många gånger slås av det faktum att språkbruket är sådant att könet på förövaren eller gärningsmannen förblir dolt. Ofta beskrivs till exempel pojkars våld epitet som ”ungdomsbråk” eller ”ungdomsvåld”. Anmärkningsvärt är också att ordet ”kvinnovåld” är frekvent förekommande i den allmänna debatten och samtalet om mäns våld mot kvinnor. Det senare exemplet menar jag kan beskriva en diskursiv språklig maktordning där definitionen ”kvinnovåld” inverkar på hur problematiken kring mäns våld tolkas och förstås i vår samtid.

¹ Den aktuella kommunen har presenterat en offentlig vision för olika målområden i kommunen som ska vara uppfyllda inom ett visst antal år.

² Enligt statistik från Brottsförebyggande rådet. www.bra.se

Det intressanta, menar jag, är att när debatten om mäns våld, främst våld i nära relation, väl förs tenderar den att fokusera på varför partners, främst kvinnor blir utsatta för mäns våld. I andra hand framstår debatten behandla den största kategorin av offer för dödligt våld, nämligen andra män, undantaget offer för sexualbrott där kvinnor utgör den absoluta majoriteten.³ Och återigen, alla minst fokuseras den offentliga debatten, trots stor politiskt uppmärksamhet om mäns våld, på den våldsutövande mannen.⁴

Jag tog kontakt med den aktuella kommunens jämställdhetsstrateg för att informera mig om kommunens våldspreventiva arbete och om ett sådant bedrivs med ett uttalat jämställdhetsperspektiv. Jämställdhetsstrategen är anställd i kommunen sedan ett antal år tillbaka. Frågor jag tog med mig till mitt möte med hen var bland andra följande: Vad består jämställdhetsstrategens arbete i? Hur bedrivs arbetet? Hur ser det strategiska respektive operativa arbetet ut? Vilka uppfattningar om våld, våldsprevention och jämställdhetens betydelse för frågor som rör våld finns hos kommunens styrande politiker? Finns en nollvision om dödligt våld, likt den som finns för trafikdödade? Om inte, varför? Vad beror det på att man inte uttalar en sådan vision?

Vi träffades under en knapp timme i januari 2013 och följande är delar av den kunskap jag hade efteråt:

- Frågor som rör jämställdhetsarbete i allmänhet och våldspreventivt arbete i synnerhet framstår som eftersatta. Till exempel fanns ingen arbetsbeskrivning formulerad för jämställdhetsstrategens uppdrag när hen tillträdde tjänsten vilket gjorde att hen själv fick börja sitt arbete med att utforma den.
- Jämställdhetsstrategen saknar en röd tråd för ett hållbart och aktivt jämställdhetsarbete som löper genom kommunens hela organisatoriska kedja samt förankras i budgeten, från kommunfullmäktige, till de olika nämnderna, vidare till chef/strateg och slutligen ut till varje medarbetare.
- Kommunens strategiska och operativa arbete med våldsprevention framstod som lågt prioriterat i förhållande till våldets omfattning.

Utifrån ovanstående ville jag undersöka kommunpolitikernas uppfattningar om våld och kopplingen mellan maskulinitet och våld samt se om dessa uppfattningar kunde ge någon förklaring till avsaknaden av våldspreventivt arbete i ett jämställdhetsperspektiv. Detta för

³ Enligt statistik från Brottsförebyggande rådet. www.bra.se

⁴ Detta fokus skall inte ställas i motsättning till kvinnors utsatthet. Mitt syfte är inte att förminska olika grupper utsatta för olika typer av våldsbrott.

att det för mig ter sig underligt att ett av samhällets största problem är mäns våld men att problemområdet med fokus på våldets koppling till maskulinitet inte verkar ha en given plats på den kommunalpolitiska agendan.

Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka politikernas uppfattningar om våld⁵ och om dessa uppfattningar kan ge förklaringar till varför det inte bedrivs ett våldspreventivt arbete inom ramen för jämställdhetsarbetet i kommunen.

Frågeställning

Hur ser kommunpolitikerna uppfattningar om våld ut?

Vilka förklaringar kan urskiljas till avsaknaden av ett våldspreventivt arbete inom ramen för jämställdhetsarbetet i kommunen?

Tidigare forskning

Som jag nämnde inledningsvis har problemområdet som sätter fokus på maskulinitet som central utgångspunkt och dess koppling till våld relativt lite utrymme i den svenska kontexten. Britten Jeff Hearn är en framstående forskare och innehar den enda svenska professuren inom maskulinitetsforskningen vid Linköpings Universitet.⁶ Han har bland andra gett ut boken *The Violences of Men* (1998) som fokuseras till maskuliniteten som ett socialt konstruerat fenomen, dess koppling till bruket av våld och framförallt problematiseras mäns våld mot kvinnor i nära relation. Genom intervjuer med män söker Hearn mäns förståelse av våld, Hearn menar att insikter om detta är en av nycklarna i syfte att få stopp på mäns våld mot kvinnor.⁷ Om blicken riktas utanför Sveriges gränser utkom till exempel i Danmark (2005) en slutrapport från Nordiskt Ministerråd med titeln: *Kön och våld – ett nordiskt forskningsprogram 2000-2004*. Programmets huvudsakliga målsättning var att stödja redan befintliga, men mindre, forskningsmiljöer runt om i Norden. I den nordiska kontexten finns ett starkt, uttalat jämställdhetsideal.⁸ Utgångspunkten för arbetet var den paradoxala iakttagelsen mellan denna relativt positiva jämställdhetsutveckling och den inte alls lika tydliga progressionen gällande en minskning av mäns våld. Det högt ställda idealet

⁵ Inte enbart våld i nära relation.

⁶ Herz, Marcus & Johansson, Thomas, *Maskuliniteter: kritik, tendenser, trender*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2011.

⁷ Hearn, Jeff, *The violences of men: how men talk about and how agencies respond to men's violence to women*, SAGE, London, 1998.

⁸ *Kön och våld – ett nordiskt forskningsprogram 2000-2004*. http://www.norden.org/sv/publikationer/publikationer/2005-544/at_download/publicationfile

om jämställdhet leder inte per automatik till att könbaserat våld upphör.⁹ Denna rapport torde utgöra en stark indikator på att maskulinitetsforskningen, på senare tid, har brutit viktig och mer etablerad akademisk mark i den nordiska kontexten. Ur ett internationellt perspektiv görs gällande att namn som R. W. Connell och James W. Messerschmidt inte bör förbises i studier med denna inriktning. Connells maskulinitetsteorier är vida spridda och konsekvent refererade till i feministisk forskning. Connell menar att kunskapen om maskulinitet är av stor betydelse för att kunna åstadkomma ett verkningbart våldspreventivt arbete.¹⁰ Messerschmidt, sociolog och genusteoretiker, fokuserar bland annat sin forskning till att undersöka sambanden mellan genus, etnicitet, klass, sexualitet och brottslighet och är känd för att kritisera de samtida kriminologiska och sociologiska diskurserna för att vara alltför blinda inför genus centrala roll för maktutövning och våldsandvändning.¹¹

Enligt Herz och Johansson tog intresset för maskulinitet och manlighet fart i och med den amerikanska journalisten Susan Faludis verk *Backlash* i slutet av 1990-talet.¹² *Backlash* har underrubriken *sveket mot kvinnorna* och det omfattande verket tecknar bland annat bilden av de motreaktioner mot feminismen som hade ett uppsving under 1980-talet och konsekvenser av dessa. Maskulinitetsforskningen nämns ofta numera som *kritisk mansforskning* eller *critical studies on men* för att, menar Herz och Johansson, tydligt markera sin tillhörighet till den feministiska forskartraditionen, ur vilken den är sprungen.

Begrepp, avgränsning och integrerade teoretiska perspektiv

Jag väljer *integrerade teoretiska perspektiv* istället för *teoretiska utgångspunkter* som rubrik då jag har använt mig av Grundad Teori som metod. GT medför att man inte *utgår* från teoretiska ansatser när man formulerar forskningsfrågor och samlar in data utan istället *väns* relevant teoribildning in under analysprocessen. Mer om detta nedan men först något om definitionen av kön, begrepps användning och nödvändig avgränsning.

Definition och begrepps användning av "kön" samt något om avgränsning

Jag har i denna studie valt att använda enbart begreppet kön istället för kön/genus eller enbart genus. Studien fokuserar på våld och mäns överrepresentation i våldsstatistiken där

⁹ Åtkomst via följande länk: http://www.norden.org/sv/publikationer/publikationer/2005-544/at_download/publicationfile

¹⁰ Connell, Raewyn, *Maskuliniteter*, 2. uppl, Daidalos, Göteborg, 2008.

¹¹ Messerschmidt, James W., *Masculinities and crime: critique and reconceptualization of theory*, Rowman & Littlefield, Lanham, Md., 1993.

¹² Herz & Johansson, 2011.

en etablerad och tydlig kategorisering utifrån kön redan finns i och med den näst sista siffran i personnumret. Jag väljer denna definition för att kunna göra nödvändiga avgränsningar och för att den är stringent med den statistik jag hänvisar till.¹³ Detta betyder dock inte att jag definierar kopplingen mellan kön och våld som sprungen ur biologin. När jag talar om relationen mellan makt och kön hänsyftar jag inte till makt sprungen ur det biologiska könet. Jag hänsyftar då till den sociala och kulturella förståelsen och praktiken av makt som följer av och grundar sig i den biologiska definitionen av kön.¹⁴

Jag vill tydliggöra att jag inte ämnar utpeka män som våldsverkare eller påstå att maskulinitet, per automatik, är synonymt med bruk av våld. Således är min förhoppning att detta förtydligande ska undanröja de misstolkningar som kan göras när man använder begrepp som *mäns våld*, som kan tolkas utgöra ett generaliserat uttalande gällande *alla* män. När jag talar om *mäns våld* syftar det alltså inte till att beskylla *alla män* för att vara våldsverkare utan att lyfta fram den problematik som finns i relationen mellan maskulinitet och våld, där jag förstår utövandet av våld eller aggressiva beteenden som ett av många maskulina uttryck. Det är alltså en av flera typer av maskuliniteter jag riktar mitt fokus på.

Även den kontextuella avgränsningen har varit nödvändig. Dels på grund av studiens omfattning men också på grund av min målsättning att låta könsidentiteten hos förövaren vara central. Detta kan utgöra ett dilemma så till vida att generaliseringen kan framstå som alltför grov. Det kan verka som att de intersektionella parametrarna inbördes olika maskuliniteter, som till exempel klass, ekonomi, social status och geografisk plats helt förbises. Jag har alltså medvetet inte fokuserat denna studie till de variationer som finns inbördes olika maskuliniteter.

Jag vill också nämna min medvetenhet om förekomsten av våld i samkönade relationer, att våldsbrott även begås av kvinnor samt den stora grupp brottsoffer som utgörs av andra män, tillika den grupp som utsatt för våld och utgörs av äldre eller yngre barn.¹⁵ Perspektiv utifrån dessa grupper har inte fokuserats även om det kan tyckas vara relevant. Detta för att studien inte ska riskera att tappa sitt fokus till den grupp som utövar våldet samt för att ovan nämnda grupper, allra mest den sistnämnda, förtjänar ett separat och mycket större utrymme än det som tillgängliggörs här.

¹³ Brottsförebyggande rådets statistik. www.bra.se

¹⁴ Hirdman, Yvonne, *Genus: om det stabila föränderliga former*, 2., [rev.] uppl., Liber, Malmö, 2003.

¹⁵ Enligt Brottsförebyggande rådets statistik. www.bra.se

Vid tal om makt är det svårt att inte integrera perspektiv genererade ur Michael Foucaults teorier om makt. Hans teoribygge har influerat de flesta samhällsvetenskapliga disciplinerna och haft stor betydelse för den feministiska teoribildningen.¹⁶ Komplex är dock hans teoribygge och Foucaults förståelse av makt inbegriper många parametrar. Hans maktanalys skulle avkräva en mångsidig presentation för att göras rättvisa. En del av den teori som behandlar diskursiv makt inbegriper språket och på vilket sätt det brukas som en central del för förståelsen av hur makt verkar. Det är språket, samtalet och makten att definiera som jag intresserar mig för i denna studie. Den diskursiva makten uttryckts bland annat genom det ”regelstyrda samtalet” som en av flera kontrollerande och normerande praktiker i samhället, vilka har till främsta syfte att bibehålla olika kontextuella maktsymmetrier.¹⁷ Till exempel säger Foucault när han talar om förbud:

*Alla vet att man inte får säga allt, att man inte kan tala om vad som helst när som helst och, slutligen, att inte vem som helst får tala om vad som helst.*¹⁸

Jag menar att denna diskursiva ordning är något som har stort inflytande både i dagens politiska och allmänna samtal om våld. Foucault argumenterar för studiet av väl avgränsade forskningsfält och problemområden istället för att rikta in sig på att söka efter allmänna sanningar.¹⁹ Ett sådant fält är vad jag i denna studie refererar till som *våldsdiskurs* samt när jag talar om kopplingen mellan maskulinitet och våld. Exempel på den diskursiva makt jag vill lyfta fram är det jag nämner inledningsvis om hur samtalet om mäns våld förs i Sverige idag. Där samtalet om ”våldsamma män” tenderar att handla om *våldsutsatta kvinnor* och där *mäns våld* kan benämnas som ”kvinnovåld”.

I denna uppsats återkommer jag till Connells teorier om den *maskulina hegemonin* som kort kan förklaras utgöra förklaringsmodellen till den kulturella dynamik som berättigar maskuliniteters auktoritära dominans och ett legitimerande av en mansdominerad samhällsordning.²⁰ Connell pekar på vikten av att prata om pluralformen *maskuliniteter* istället för singularformen *maskulinitet* för att tydliggöra hur maskulinitet och maskulina ideal förändras över tid och i olika typer av kontexter. Detta också för att tydliggöra olika

¹⁶ Andersen, Heine & Kaspersen, Lars Bo (red.), *Klassisk och modern samhällsteori*, 3., [utvidgade och rev.] uppl., Studentlitteratur, Lund, 2007, kap 18 i del 2.

¹⁷ Andersen & Kaspersen, 2007, kap 18 i del 2.

¹⁸ Foucault, Michel, *Diskursens ordning: installationsföreläsning vid Collège de France den 2 december 1970*, B. Östlings bokförl. Symposion, Stockholm, 1993, s.7.

¹⁹ Andersen & Kaspersen, 2007, kap 18 i del 2.

²⁰ Connell, 2008, kap. 3.

maskuliniteters inbördes hierarkisering, där en viss typ av maskulinitet är överordnad en annan.²¹ Den maskulinitet jag har undersökt i denna studie konstrueras genom bruket av våld eller genom att uppvisa ett aggressivt, hotfullt eller dominant beteende. James Messerschmidt tolkar hegemonisk maskulinitet som det rådande, idealiserade mansidealet i varje given historisk kontext och menar att den moderna tidens hegemoniska maskulinitet uttrycks genom bland annat förakt för egenskaper och praktiker tolkade som ”kvinnliga” samt föreställningar om mannens sexualitet som ”okontrollerbar”. Denna maskulinitet präglas av praktiker som auktoritet, kontroll, aggressivitet och hot om våld.²²

Därtill har jag, på ett mer övergripande plan, integrerat den svenska historikern Yvonne Hirdmans teorier om *Genussystemet* som kort kan beskrivas utgöra en modell som beskriver hur maktordningen mellan könen reproduceras genom historien och gör så fortfarande idag. Genussystemet bygger på två principer där isärhållande mellan könen utgör den ena och mannen som norm är den andra. Hirdman menar att uppdelningen och särskiljandet av *män/kvinnor* och så kallade *manliga och kvinnliga egenskaper* bildar motsatspar där de manligt kodade egenskaperna historiskt har beskrivits och getts en överordnad position i så gott som alla samhällen världen över. Enligt Hirdman grundar sig detta på mannen som norm och utgångspunkt för det mänskliga medan kvinnan har symboliserats och beskrivits som den avvikande.²³ Genussystemet kommer väl till pass då uppfattningar om mäns och kvinnors essentiella olikheter framkommer som delar av förklaringen om mäns överrepresentation i brottsstatistiken.

²¹ Connell, Raewyn, *The men and the boys*, University of California Press, Berkeley, 2000.

²² Messerschmidt, 1993, kap 3 och 5.

²³ Hirdman, 2003.

Metod

Detta avsnitt inleds med en kort introduktion av Grundad Teori²⁴ och en presentation över metodvalet i relation till studiens syfte. Därefter följer förklaringar till viktiga metodologiska begrepp, samt en redogörelse över metodologiska dilemman. Sist i avsnittet presenteras djupintervju som metod för insamlandet av data samt beskrivning av förberedelse och genomförande av intervju.

Grundad Teori (GT)

*Att använda grundad teori som forskningsstrategi är som att ge sig ut på en vetenskaplig upptäcktsresa i ett utforskat problemområde, där upptrampade stigar och vägbeskrivningar saknas.*²⁵

GT grundlades och utvecklades av forskarna Anselm Strauss och Barney Glaser i början på sextiotalet.²⁶

Metoden skiljer sig från de traditionella metoderna inom samhällsvetenskaperna då den syftar till att generera nya teorier och idéer istället för att utgå från redan befintliga sådana. Jan Hartman, doktor i teoretisk filosofi, beskriver metoden som (...) *en induktiv metod där det förs in deduktiva element.*²⁷ Metoden är induktiv till sin natur och den induktiva ansatsen är en förutsättning för att utforska relativt utforskade problemområden, då data samlas in utifrån den frågeställning man har. Den deduktiva sidan av GT utgörs av att de hypoteser som växer fram under forskningsprocessen testas mot empirin.²⁸ Syftet är alltså att man, istället för att utgå från redan existerande teorier och därmed tvinga fram data utifrån det teoretiska ramverk man har valt ska söka och generera nya teorier i de data man samlar in.

Efter några år avslutade Glaser och Strauss sitt samarbete och fortsatte att utveckla GT på varsitt håll och därmed också åt olika håll. Till exempel menar Glaser att teorin *framträder* medan Strauss säger att den *konstrueras*. Likaså menar Glaser att det är forskaren som äger teorin och därmed har rätt att tolka och förklara sina data samt att forskarens kreativitet är avgörande för forskningsprocessen medan Strauss presenterar en detaljerad och systematisk manual till hur data skall tolkas.²⁹ I denna studie har jag valt att anta det

²⁴ På engelska: Grounded Theory. Jag använder mig av förkortningen GT.

²⁵ Guvå, Gunilla & Hylander, Ingrid, *Grundad teori: ett teorigenererande forskningsperspektiv*, 1. uppl., Liber, Stockholm, 2003. Förordet.

²⁶ Guvå & Hylander, 2003, s.24.

²⁷ Hartman, Jan, *Grundad teori: teorigenerering på empirisk grund*, Studentlitteratur, Lund, 2001, s.35.

²⁸ Guvå & Hylander, 2003.

²⁹ Ibid.

arbetssätt som Glaser förordar. I arbetet med att bearbeta data har jag systematiskt, rad för rad, gått igenom, kodat och sorterat materialet. Denna process upprepades flera gånger under arbetsprocessen för att relevant data inte skulle förbises samt för att försäkra mig om att tolkningar och idéer som växte fram verkligen grundades i data, det vill säga, att kunskaperna jag förvärvade hade sin grund i intervjumaterialet.

I och med valet av GT som metod behöver den som ämnar undersöka ett fenomen förhålla sig annorlunda till litteratur och teori än vad man traditionellt gör i forskningssammanhang. Detta förhållningssätt, att till exempel inte utgå från en hypotes som man vill testa, syftar till att man som forskare ska förbli så förutsättningslös och öppen som det är möjligt när man söker och analyserar data. Detta förhållningssätt, att behandla litteratur, tidigare forskning och teorier i en icke-traditionell ordning är en förutsättning för att kunna använda och uppfylla syftet med GT.

*The traditional approach is to study the literature in a substantive area before one starts the research. Grounded theory's very strong dicta are a) **do not do a literature review in the substantive area and related areas where the research is to be done**, and b) when the grounded theory is nearly completed during sorting and writing up, then the literature search can be accomplished and woven into the theory as more data for constant comparison.³⁰*

Själva arbetsprocessen i GT skiljer sig också åt från den traditionella arbetsprocessens inom forskning. Som nämnts tidigare sker datainsamling och analys nämligen parallellt, istället för att man som i traditionell forskning, först samlar in data och sedan startar analysprocessen. Glaser menar att detta är en avgörande faktor till att bibehålla sin öppenhet och samtidigt rikta fokus mot de olika framväxande kategorierna. I och med att insamling och analys görs parallellt säkerställs att idéer och teoribildning verkligen grundar sig i den empiri man har tillskansat sig.³¹ Man har nämligen möjlighet att till exempel återgå till omättade kategorier undersöka dessa djupare eller utifrån nya frågor som uppkommer ur insamlat material utforska nya teoretiska spår. Eller som Hartman uttrycker det:

Genom att analysen sker kontinuerligt med att man samlar in data, görs det teoretiska urvalet, vilket är grundat på vad man kommer fram till i analysen, också kontinuerligt. Detta gör att undersökningen fokuseras mer och mer.³²

³⁰ Glaser, Barney G., *Doing grounded theory: issues and discussions*, Sociology Press, Mill Valley, Calif., 1998, s.67.

³¹ Glaser, Barney G, 1998.

³² Hartman, 2001, s.68.

Val av metod

Grundad Teori (GT) är en lämplig metod att använda när ett utforskat eller relativt utforskat område ska studeras. Likaså är metoden syfte att studera övergripande skeenden och inte specifika personer. När man önskar utforska sociala processer, skapa nya teorier samt grunda nya idéer är GT synnerligen lämplig.³³ Meningen med metoden är att den ska inspirera till att upptäcka något nytt och denna idé fann jag passande för min studie. Utöver ovanstående grundar jag mitt val av metod på följande faktorer:

- Den passar uppsatsens syfte att så förutsättningslöst som möjligt undersöka föreställningar om våld och låta den data jag samlar in få generera teori, istället för att jag som undersökande utgår från ett, på förhand, valt teoretiskt ramverk.
- Genusvetenskapen är en relativt ung vetenskap och inte sällan möts den av kritik av att vara allt för teoretiskt, filosofisk och för dåligt förankrad i verkligheten. Diskussioner om det teoretiska ramverkets reliabilitet och validitet tenderar att politiseras och dränka den så viktiga frågan kring intersektionell makt. Det ligger i den Grundade teorins natur att sådana diskussioner blir irrelevanta eftersom den teori eller de idéer som framkommer är grundade i de aktuella data man har samlat in.

Metodologiska begrepp

I detta avsnitt redogör jag för de centrala begrepp som utgör den teoretiska stommen i GT.

Kategori och kärnkategori

I analysen av de data man samlat in behöver man begrepp till sin hjälp för att kunna ordna data på ett sätt som gör den begriplig. Man börjar med att söka efter så många kategorier som möjligt i data. Med kategorier menas i detta fall ord, meningar eller fraser kan inordnas under en och samma grupp tillhörighet, denna grupp bildar då en kategori. *Man kan se kategorier som tankekategorier, det är de begrepp med hjälp av vilka vi ordnar verkligheten.*³⁴

När kategorierna, väl i analysen, har utkristalliserat sig sorterar man fram de viktigaste kategorierna. Sorteringen går ut på att göra urvalet överblickbart och sortera bort de data som är av mindre betydelse eller inte förekommer frekvent. *Bland kategorierna finns det någon*

³³ Guvå & Hylander, 2003.

³⁴ Hartman, 2001, s.47.

*som är viktigare än de övriga, som står i centrum. Den kallas för kärnkategori.*³⁵ Det är i denna kärnkategori teorin eller idén sedan kommer att grundas och därmed utgöra analysens kärna. En kärnkategori ska kunna relateras till många av de andra kategorierna, den skall också förekomma ofta och uttrycker det centrala problemet i det valda ämnesområdet.³⁶

Teoretiskt urval

Att välja GT som metod innebär, som tidigare har beskrivits, att datainsamling och analys pågår som en parallell process. För att kunna arbeta efter detta mönster krävs det att forskaren gör medvetna och stringenta val av ur vilka källor data ska hämtas. Man gör ett så kallat teoretiska urval istället för så kallade slumpmässiga urval. Guvå och Hyllander menar att även den inledande fasen i arbetet är ett teoretiskt urval då man väljer problemområde och därmed påbörjar sin upptäcksresa genom de idéer man har om vad i detta problemområde som kan vara viktigt att lyfta fram.³⁷

Vidare i processen utgörs det teoretiska urvalet av att man väljer att inhämta mer data utifrån relevanta källor. Relevans utgörs i detta fall av vilka kategorier och idéer man så långt i analysen kan utläsa i de data man redan har samlat in. Mer data inhämtas i syfte att fördjupa de spår och den analys man har påbörjat. Viktigt är dock att medvetandegöra vad det är som styr urvalet:

*Urvalet skall vara ändamålsenligt, menar Glaser och Strauss, men vad som styr urvalet skall inte vara förutsatta idéer om vad som är viktigt, utan idéer som genererats ur insamlad data. Detta är det som kallas teoretiskt urval.*³⁸

Guvå och Hyllander beskriver hela processen kring det teoretiska urvalet på följande vis:

*Den teoretiska urvalsmetoden innebär att ett medvetet urval av data sker successivt från olika datakällor i syfte att erhålla optimal information kring en frågeställning; som preciseras allteftersom forskningsprocessen framskrider. Från början är urvalet öppet för att så småningom bli mer strategiskt i syfte att skapa maximal variation och slutligen alltmer selektivt för att grunda kärnprocessen.*³⁹

³⁵ Hartman, 2001, s.48.

³⁶ Ibid, s.47-50, kap 7 samt s.104-105.

³⁷ Guvå & Hyllander, 2003, s.47.

³⁸ Hartman, 2001, s.68.

³⁹ Guvå & Hyllander, 2003, s.34.

Det teoretiska urvalet syftar alltså till att forskaren ska behålla det förutsättningslösa förhållandet till data genom hela arbetsprocessens gång.

Teoretisk mättnad

När ska man då sluta att göra urval? När har man samlat på sig tillräckligt med data? Hur uppnår man så kallad teoretisk mättnad? Kort kan det beskrivas enligt följande:

Teoretisk mättnad innebär att vi har studerat en grupp i forskningsfältet så många gånger att vi märker att det är en likartad situation, eller samma data, som dyker upp gång på gång.⁴⁰

Att data gång på gång upprepar sig menar Glaser medför slöhet och tristess: *Saturation brings dullness and boredom.*⁴¹ Det man hör, ser eller observerar väcker inte längre ens nyfikenhet utan svaren eller de observationer man gör är enbart upprepningar av kunskaper man redan hade genom de data man tidigare har samlat in. Data blir därmed ointressant då det inte längre finns något nytt att spår att utforska i den aktuella kategorin.

Genom den parallella analysen och insamlingsprocessen i GT kommer teorin att succesivt växa fram. När inga nya egenskaper till kategorierna framkommer är mättnad ett faktum.

Den teori vi försöker generera med grundad teori är alltså en samling kategorier, deras egenskaper, samt deras interna relationer. När allt detta är specificerat, så är teorin färdig. Kriteriet på att man är färdig är mättnad.⁴²

Datainsamling

När man talar om data inom GT menas allt ifrån minnesanteckningar, till olika typer av dokument, annan typ av text, fältanteckningar eller observationer och ibland, inspelat material.⁴³ Glaser menar att det är av största vikt att föra minnesanteckningar kontinuerligt, bland annat för att idéer och spår till eventuella teorier som uppkommer under arbetsprocessen inte ska gå förlorade.⁴⁴

Datainsamling sker kontinuerligt under analysprocessens gång. Det är ett effektivt arbetssätt då man samlar in mer data vartefter det behövs och slutar samla när mättnad

⁴⁰ Hartman, 2001, s.72.

⁴¹ Glaser, 1998, s.158.

⁴² Hartman, 2001, s.50.

⁴³ Glaser, 1998, s.8-9.

⁴⁴ Ibid, kap 12.

uppstår.⁴⁵ Jag menar att detta arbetssätt bjuder in till en vetenskaplig kreativitet genom att metoden förespråkar ett förutsättningslöst och öppet förhållande till data och datainsamling. Om nya spår uppkommer har man till exempel möjlighet att följa dessa och se vart de leder och om de är relevanta för undersökningens syfte.

Analysprocessen

I början är ändamålet att upptäcka så många kategorier som möjligt. Sedan blir ändamålet att sortera bort kategorier och bestämma de kvarvarande kategoriernas egenskaper. Slutligen blir ändamålet att integrera kategorierna i en teori genom att finna samband mellan dem.⁴⁶

När man väl gjort det teoretiska urvalet och mättnad har uppstått går man över till nästa steg i arbetsprocessen: att koda sitt material så att empiri kan ges en teoretisk form. Det finns två typer av koder. *Faktiska* och *teoretiska*. Faktiska koder är kategorier eller egenskaper, teoretiska koder är termer för *förhållandet mellan* de faktiska kategorierna.⁴⁷

I den inledande fasen av kodningen går man igenom rad för rad i sitt råmaterial och söker efter *indikatorer*: ord, fraser eller meningar, vars syfte är att ge hänvisningar om händelser.⁴⁸ Indikatorerna är alltså det som kännetecknar koderna. I denna fas av processen söker man efter så många indikatorer som möjligt och all data är av intresse.⁴⁹ Indikatorer som sedan visar sig vara frekvent förekommande sorteras sedan in under en eller flera övergripande begreppsliga kategorier och på så sätt har den *selektiva kodningen* inletts. Kategorierna bestäms sedan med egenskaper som jämförs med varandra för att slutligen generera en teori.⁵⁰ Själva genererandet av teorin inbegriper dock en så kallad *sortering*. Sortering innebär att man sorterar kategorier och egenskaper som står i relation till kärnkategorin, detta för att införliva idéer i den framväxande teorin eller förkasta desamma. Man frågar sig vart de olika kategorierna kan passa in i den framväxande teorin. Arbetet fokuseras då man tvingas förkasta de idéer som inte står i relation till kärnkategorin.⁵¹

⁴⁵ Hartman, 2001, kap 6.

⁴⁶ Ibid, s.70. Min kursivering.

⁴⁷ Ibid, s.79-83.

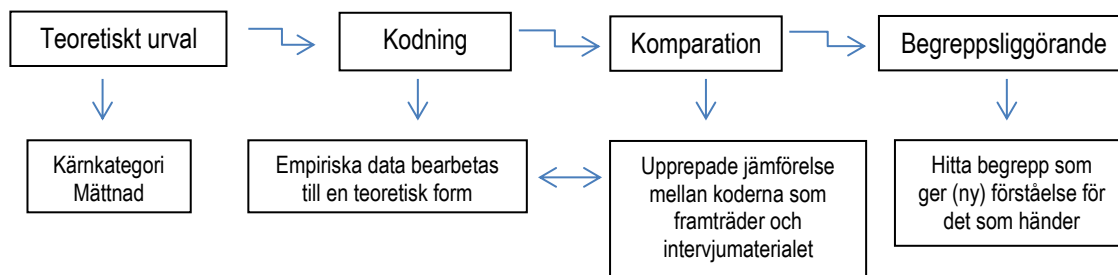
⁴⁸ Guvå & Hylander, 2003.

⁴⁹ Hartman, 2001.

⁵⁰ Se figur på nästa sida.

⁵¹ Hartman, 2001, s.89-91.

Bildligt kan analysprocessen i GT sammanfattas enligt följande figur:⁵²

Metodologiska dilemman

Fördelen med GT är tanken om att empirin i sig ska generera nya teorier eller, medan analysen och datainsamling fortlöper, vävas samman med redan befintlig teori. Detta kräver av forskaren att förhålla sig öppen och objektiv till uppgiften och inte som Glaser skriver, tvinga på data redan genererade teorier. Samtidigt som detta förutsättningslösa förhållande kan öppna upp för godtycklighet om man som forskare inte är väl insatt i GT komplexa regler och metodologiska struktur. Att mättnadskriteriet kan göras utifrån forskarens egen känsla eller bli en fråga om tid och pengar kan också skapa frågor kring vetenskaplig reliabilitet.

Likaså kan det förutsättningslösa förhållningssättet till data och Glasers starka avståndstagande från att spela in en intervju te sig motsägelsefullt då det kan tyckas att man gör ett alltför selektivt urval av data redan på insamlingsstadiet.

Glaser menar att spela in,⁵³ i de flesta fall, inte är förenligt med GT. Glaser framhåller istället vikten av att föra anteckningar och att lita till det egna minnet som viktiga verktyg i arbetet med GT. Glaser argumenterar för att den kunskap som är genererad ur data och relevant för det slutgiltiga genererandet av teori kommer att komma fram under arbetsprocessen, även om detta inte är antecknat. Glaser menar också att spela in försvårar eller omöjliggör en avgränsning av data. Detta på grund av att alltför mycket onödigt data kommer att ta plats och flytta fokus från det som verkligen är intressant och de data som är relevant för sammanhanget.⁵⁴

⁵² Figuren bygger på Guvå & Hylander, 2003, s.64. Bearbetad av mig.

⁵³ Med detta avser jag ljudupptagning.

⁵⁴ Glaser, 1998, kap 7.

*This constant collection by taping ignores theoretical saturation of categories and their properties which delimits the researcher's effort and the theory.*⁵⁵

Utifrån Glasers argumentation, som jag presenterar ovan, valde jag att inte spela in intervjuerna i denna studie. Jag kom också fram till att de insamlade datas reliabilitet kunde riskeras att minska i och med ljudupptagning. Bandinspelning skulle ha kunnat utgöra en ökad risk för att informanten kunde ha blivit återhållsam, inte fullt ut ärlig med sina svar eller ha friserat dem alltför mycket. Detta i rädsla för att svaren skulle finnas dokumenterade och den tillfrågade i framtiden skulle kunna behöva stå till svars för vad man hade sagt. Mitt mål, tillika målet med GT, är att komma förbi denna fasad och verkligen försöka nå informantens ärliga och innersta uppfattning.⁵⁶ Jag menar att ytterligare ett argument för att föra anteckningar istället för att spela in intervjun är att informanten ges utrymme att reflektera i den paus som kan uppstå mellan det att man har ställt frågan och man slutför sina anteckningar. I denna paus kan intressanta tankar komma fram som annars kunde ha förlorats genom att man som intervjuare hade gå vidare till nästa fråga innan informanten hade tänkt färdigt på det svar som man nyss hade gett på den föregående frågan.

Djupintervju

*Att intervju är ett hantverk. Det följer inte metodregler som gäller oberoende av innehåll och sammanhang utan vilar på en kvalificerad forskares omdöme. För både den terapeutiska intervjun och forskningsintervjun är forskaren redskapet. Resultatet av en intervju beror på forskarens kunnande, känslighet och empati.*⁵⁷

Jag anser mig besitta kompetens som behövs för att genomföra djupintervjuer då jag har flera års erfarenhet av samtal i och med min anställning på en kvinnojour där en av mina huvuduppgifter är/har varit att ha samtal med kvinnor, enskilt och i grupp. Därtill är jag utbildad i samtalsmetoden *Motiverande samtal* (MI).⁵⁸ Kombinationen av flerårig praktik av samtal och utbildning i MI har fördjupat min kunskap om det medvetna och övervägda förhållningssättet att ställa frågor på.

⁵⁵ Glaser, 1998, s.108.

⁵⁶ Glaser, 1998.

⁵⁷ Kvale, Steinar, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Studentlitteratur, Lund, 1997, s.101.

⁵⁸ Grundutbildningen utgörs av fyra heldagar och inkluderar examinerande hemuppgift. Metoden betonar samtalsledaren/intervjuaren som ett arbetsredskap där eget tyckande, råd utifrån egna erfarenheter eller personliga åsikterna skall åsidosättas. Ett empatiskt lyssnande, öppna frågor och ett icke-värderande förhållningssätt betonas. Sammanfattningen är hämtat från: <http://www.mlkonsult.se/> och <http://www.fhi.se/>

Min praktiska erfarenhet av professionella samtal och därtill kontinuerlig handledning under flera år har också utökat min självkänedom. Psykologiprofessor Annika Lantz menar att man behöver vara väl medveten om sina egna begränsningar och talanger för att kunna genomföra en vetenskaplig intervju på ett bra sätt.⁵⁹ Lantz beskriver vikten av att man behöver förstå och medvetandegöra sin egen betydelse för intervjusammanhanget. På vilket sätt man väljer att formulera sina frågor, vilket kroppsspråk man har, vilka signaler man tror sig sända ut och så vidare. Man behöver reflektera kring hur dessa faktorer kan påverka informanten och hur denne väljer att svara på frågorna. Lantz menar även att för att kunna ha viss inblick i sin egen betydelse krävs att man har en förmåga att kunna betrakta sig själv utifrån och skapa en realistisk självbild. De föreställningar man har om sig själv, sina egna förmågor och brister bör stämma överens med verkligheten. Först då är det möjligt att på ett skickligt sätt genomföra en vetenskaplig intervju.⁶⁰

Förberedelse och genomförandet av intervju

Platsen för intervjun är givetvis viktigt eller direkt avgörande för hur respondenten svarar. Jag har låtit respondenten välja plats. I de fall där respondenten inte har haft en lämplig plats att tillgå har jag bokat ett offentligt rum i lämplig storlek som ligger centralt så att det ska vara enkelt för den tillfrågade att ta sig dit.

Informanterna har tillfrågats via mejl. I mejlet har de fått information om att anledningen till att de har blivit tillfrågade är att de är kommunalpolitiker och att studiens syfte är att undersöka några politikernas uppfattningar om våld och våldsprevention.⁶¹

Intervjusituationen inleddes med att jag åter tackade informanten för att dennes deltagande, jag upprepade att intervju inte skulle komma att spelas in och att alla uppgifter skulle komma att behandlas konfidentiellt. Jag underrättade informanterna om att jag skulle komma att anteckna under hela intervjun. Jag frågade om respondenten funderade på något praktiskt kring intervjun och meddelade att tid för ytterligare frågor skulle finnas efter intervjus slut. När intervjun väl var genomförd tackade jag för att informanterna hade tagit sig tid och frågade om de vill ha den färdiga uppsatsen mejlad till sig. Därefter lämnade jag utrymme för eventuella frågor.

⁵⁹ Lantz, Annika, *Intervjusetetik*, studentlitteratur, 2007.

⁶⁰ Lantz, 2007.

⁶¹ Se bilaga 1.

Jag inledde intervjun med en generell fråga om vad man tänker att våld är och hur man definierar det.⁶² Jag har medvetet formulerat öppna frågor för att inta en så neutral position som möjligt i strävan att inte lägga mina egna teorier och svar i informantens mun. Intervjufrågorna ställdes i en sådan ordning som bildligt kan liknas vid formen av en tratt. Till en början öppen för att smalna av och fokuseras allt mer mot slutet. Under intervjuens gång, och speciellt mot slutet eller om något nytt intressant spår dök upp, ställde jag så mycket följdfrågor som möjligt i syfte att söka nå den djupaste och vidaste kunskapen och förståelsen om det fenomen jag ämnade undersöka. Frågor som sökte fokusera och ringa in kunskap om fenomenen formulerades till exempel på följande sätt: *Hur menar du då?* eller *Kan du utveckla det?* Därtill ställde jag så kallade kontrollfrågor under intervjuens gång. Kontrollfrågor ställdes vid de tillfällen när informanten gav utförliga svar, jag inte hann anteckna ordentligt eller om informanten sa saker på ett sådant sätt att jag uppfattade att det möjliggjordes utrymme för mina personliga tolkningar av svaret eller för missförstånd att uppstå. För att tydliggöra vad informanten ville ha sagt uppehöll jag mig vid den aktuella utsagan och återupprepade eller beskrev det informanten hade sagt för att därefter fråga om jag hade uppfattat saken rätt.

Min intervjuguide utgjordes av ett antal, i förväg, formulerade frågor som fungerade som ett stöd inför intervjun och till viss del, under intervjun.⁶³ Under några av intervjuerna behövde jag titta ner i guiden för att plocka upp tråden om den hade förlorats eller påminna mig om ytterligare frågor jag hade tänkt ställa, dock fortlöpe majoriteten av intervjuerna utan att jag höll mig till guiden. Fokus låg alltid på det som respondenten hade att säga: Jag lyssnade efter intressanta uppslag och formulerade nya frågor utifrån de svar jag fick under intervjuens gång. Precis som Glaser menar kan frågorna komma att omformuleras mellan intervjuerna eller under intervjuens gång. Detta beroende på om något intressant spår visar sig eller om mättnad av en kärnkategori uppstår.⁶⁴

⁶² Se bilaga 2.

⁶³ Se bilaga 2.

⁶⁴ Glaser, 1998, s.158.

Material och urval

Materialet i denna studie utgörs av 20-A4 sidor handskrivna anteckningar som gjordes medan intervjuerna fortlöpte och 5-A4 sidor med för hand antecknade reflektioner som gjordes direkt efter intervjuernas avslut. Därutöver de minnesanteckningar som fördes från och med att den första intervjun hade genomförts och vidare under hela arbetsprocessen.

Samtliga kommunpolitiker som har tillfrågats har en plats i kommunfullmäktige, kommunens högst beslutande organ. Av de 5 intervjuade informanterna representerar 3 informanter det största partiet i majoritet och 2 informanter representerar två olika oppositionspartier. Jag har sammanlagt tillfrågat 21 personer från fem olika partier. Av de tillfrågade är 13 män och 8 kvinnor. Av de 5 informanterna är 2 kvinnor och 3 män.

Av de totalt 21 tillfrågade politikerna tackade fem personer *Ja* till att medverka. En person tackade *Nej* på grund av tidsbrist. 2 personer ställde sig först positiva till att medverka men besvarade sedan inte mitt vändande mejl med förslag på tider för genomförande av intervju. Övriga 13 tillfrågade svarade inte alls på min förfrågan.

Forskningsetiska principer

Jag har i denna studie följt Vetenskapsrådets krav för forskningsetiska principer, antagna av Humanistisksamhällsvetenskapliga forskningsrådet 1990.⁶⁵ Följande fyra huvudkrav finns att förhålla sig till. Nedan följer en beskrivning av dessa samt en redogörelse över hur jag har uppfyllt dem.⁶⁶

1. Informationskravet

Forskaren skall informera de av forskningen berörda om den aktuella forskningsuppgiftens syfte.

I förfrågan som mejlades ut till samtliga respondenter presenterades syftet med min studie. Se bilaga 1.

2. Samtyckeskravet

Deltagare i en undersökning har rätt att själva bestämma över sin medverkan.

I förfrågan till berörda politiker ställdes en öppen fråga om deltagande i studien. Den presumtiva informanten ombads också att returnera sitt svar oavsett om denne tackade Ja eller Nej till att medverka i studien.

3. Konfidentialitetskravet

Uppgifter om alla i en undersökning ingående personer skall ges största möjliga konfidentialitet och personuppgifterna skall förvaras på ett sådant sätt att obehöriga inte kan ta del av dem.

De tillfrågade informerades skriftligen, via förfrågan om deltagande, att deras personuppgifter skulle behandlas helt konfidentiellt och att den eventuella intervjun inte skulle komma att spelas in. Väl i intervjusituationen bekräftade jag detta muntligen och varje informant gavs ett nummer för att jag skulle kunna härleda mina anteckningar till respektive person. Likaså har kommunen och platsen anonymiserats.

4. Nyttjandekravet

Uppgifter insamlade om enskilda personer får endast användas för forskningsändamål.

Efter slutseminariet lämnades alla anteckningar till Högskolan i Gävle där de förvaras under ett års tid för att sedan strimlas.

⁶⁵ Åtkomst via följande länk: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

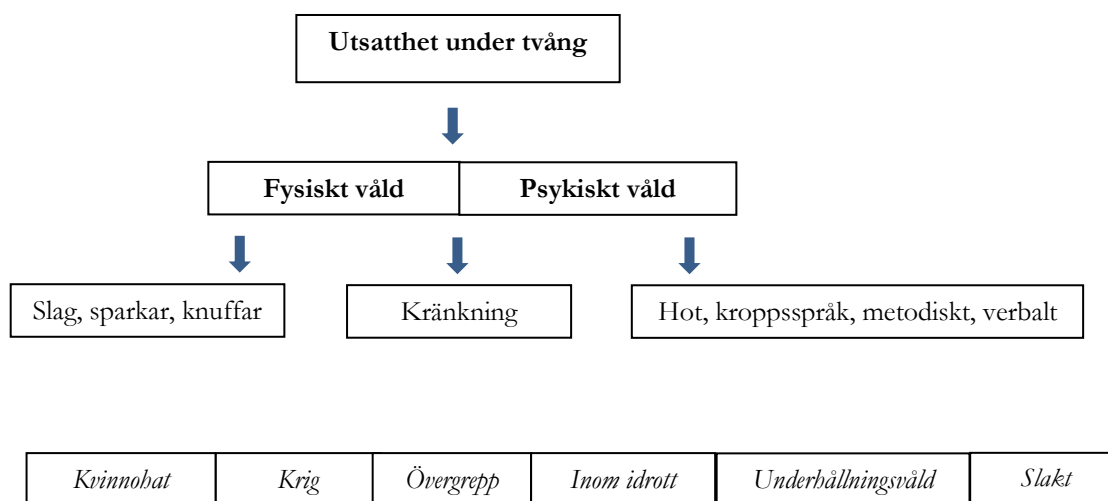
⁶⁶ Beskrivningen av riktlinjerna, det vill säga den kursiverade texten under samtliga fyra punkter, är direkta citat hämtade från Vetenskapsrådets krav för forskningsetiska principer, åtkomst via följande länk: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Resultat och analys

Resultatet redovisar jag genom att presentera de tre huvudkategorier som framträdde i analysen av datamaterialet. Presentationerna inleds med en bild som illustrerar den teoretiska modell som framträdde i analysprocessen. Modellerna är uppbyggda av textrutor som visar koder och indikatorer. Koderna är markerade med fet text. Pilarna visar på de samband som kunde utläsas. Sporadiskt förekommande, men relevanta indikatorer, är markerade med kursiverad text. De huvudkategorier som presenteras nedan är *våldsdefinition*, *våldsprevention* och *mäns överrepresentation*. Efter varje modell följer sedan en fördjupad förklaring och analys där de specifika egenskaperna lyfts fram. Därefter följer en avslutande diskussion.

Våldsdefinition

*Jag visar med mitt kroppsspråk vad jag kanske kan komma att göra med dig*⁶⁷

Våldsdefinitionen som framträdde var tudelad där fysiskt och psykiskt våld utgjorde de två huvudsakliga definitionerna. Våld definierades av att handlingen i sig ska vara kränkande och/eller utförd under tvång. En bred beskrivning av begreppet *våld* framträdde och visades sig kunna innefatta allt ifrån underhållningsvåld inom idrott till regelrätt krig eller att döda djur för att producera livsmedel.

Samtidigt som definitionen som framträdde var bred beskrevs de två huvuddefinitionerna ingående. Det fysiska våldet beskrevs i termer av sparkar, slag, knuffar eller ”att spöa upp

⁶⁷ Citat från informant nr 1.

någon".⁶⁸ Det psykiska våldets karaktär målades upp som indirekta eller direkta hot, som verbala kränkningar och metodiskt kränkande beteende. Sexualiserat våld framkom inte som en egen kategori. En informant använde ord som *kvinnohat* när frågor gällande våldsdefinition ställdes. Ordet i sig utgör en stark indikator på att våldsdefinition sammankopplas till kön och att kopplingen görs med syfte på ett allmänt spritt, medvetet eller omedvetet hat mot kvinnor eller kvinnlighet.

En möjlig förklaring till avsaknaden av en tydlig benämning för sexualiserat våld är att denna kategori kan tolkas in under andra vida begrepp, så som *övergrepp* eller *tvång*. En annan förklaring kan vara att associationen mellan våld och maskulinitet är så uppenbara för informanterna att den inte uttryckligen framkommer vid öppna, förutsättningslösa frågor som rör just definitionen av våld. Eller så är förklaringen den omvända, kanske är man så van att tala om våldsdefinitionen ur ett könsneutralt perspektiv, att man helt enkelt inte använder formuleringar och ord som visar på våldsdefinitionens sammankoppling till maskulinitet. I en rapport från Brottsoffermyndigheten utgiven 2003 diskuterar dess författare Carin Holmberg och Christine Bender språkbrukets avgörande roll för hur problemområden i samhället politiseras och problematiseras.⁶⁹ De redogör för den Amerikanska filosofen Nancy Frasers teoribildning om hur kampen för att politisera olika behov förs genom tre faser och kan sammanfattas till följande:

1. Behovet bestäms att vara en politisk angelägenhet eller avfärdas som sådant.
2. Definitionen av själva problemet görs och man diskuterar hur behovet ska tillfredsställas.
3. Sedan tryggas eller avstår man från att tillgodose behovet utifrån den terminologi som fastslagits i den andra fasen.⁷⁰

Fraser menar också att det pågår en kamp mellan olika grupper gällande vilken grupp som ska få sina behov tillgodosedda först. För att kunna delta i den kampen behöver gruppen definieras och deras behov bestämmas.⁷¹ Häri finner jag en intressant parallell till avsaknande av ett språkbruk eller ett offentligt samtal om *mäns våld* tillika resultatet i denna studie som synliggör avsaknaden av en tydlig definition av sexualiserat våld. Om inte den maskulinitet som brukar våld eller gruppen våldsamma män definieras som en grupp i behov av hjälp för att upphöra med sitt bruk av våld kan det hända att den våldsamma handlingen inte förstås och tolkas som något avvikande. Som något som inte är i behov av

⁶⁸ Citat från informant nr 5.

⁶⁹ Nancy Fraser enligt Holmberg, Carin & Bender, Christine, "*Det är något speciellt med den här frågan*": om det lokalpolitiska samtalet om mäns våld mot kvinnor, Brottsoffermyndigheten, Umeå, 2003.

⁷⁰ Holmberg & Bender, 2003, s.18. Min punktlista.

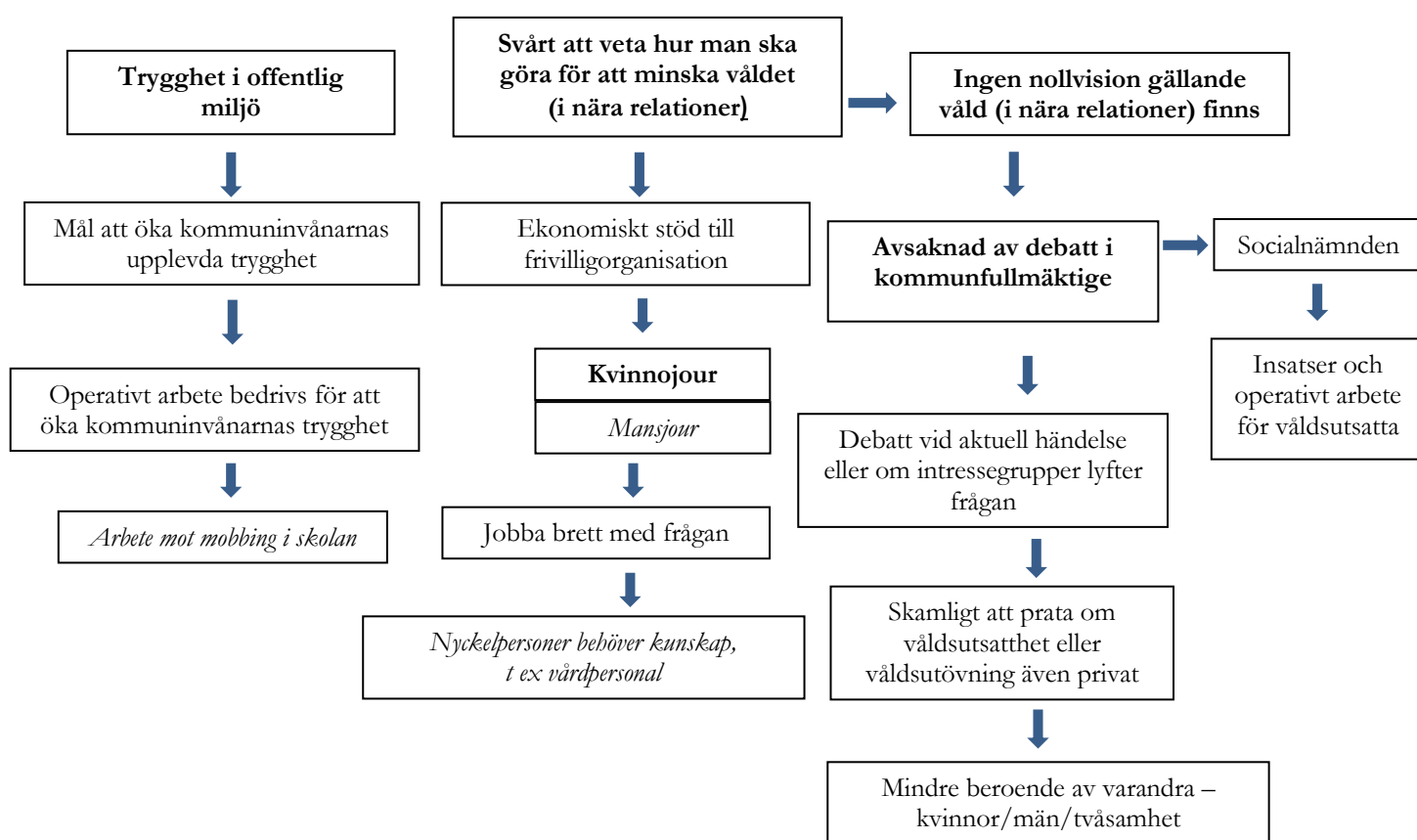
⁷¹ Ibid, s.18-20.

att rättas till. Jag menar också att detta kan utgöra ett exempel på de teorier om diskursiv makt som har sin grund hos Foucault.

Fraser pekar också på det faktum att olika intressenter har skilda förutsättningar, inte minst ekonomiska, att driva sin tolkning av behovet. Något som självklart får betydelse för vilken definition som får/ges störst genomslagskraft.⁷²

Våldsprevention i kommunen

Det är svårt⁷³

I den aktuella kommunen bedrivs ett kontinuerligt arbete för att öka tryggheten för kommunens invånare. Man arbetar aktivt med frågan på olika plan. Bland annat finns det speciella grupper som arbetar specifikt med att förebygga otrygghet. Man har till exempel strategier för hur man ska bygga bort offentliga miljöer som har visat sig upplevas som otrygga. Kommunen har tydliga politiska mål gällande den offentliga miljön och att denna

⁷² Holmberg & Bender, 2003, s.18.

⁷³ Citat från informant nr 5.

ska upplevas som trygg för stadens invånare. Dessa mål följs upp, utvärderas och arbetas aktivt med bland annat genom ett interaktivt arbete med kommunens invånare i form av enkätutskick.

Våldsprevention gällande våld som utövas i annan typ av offentlig miljö som till exempel mobbing i skolor arbetar man politiskt-strategiskt och operativt med i kommunen. En informant menar att pojkars allt sämre skolresultat kan ha sammanband med våldsutövande. Informanter förklarar att dåliga kunskaper i grundläggande ämnen som till exempel läsning leder till minskat självförtroende i ung ålder vilket skulle utgöra en delförklaring till kriminalitet senare i livet.

Vad gäller våld i privat miljö (våld i nära relation) är arbetet med våldsprevention långt mer komplicerat. Många idéer till hur man skulle kunna arbeta våldspreventivt med frågan finns samtidigt som det står klart att frågan om våldsprevention gällande våld i nära relationer inte har en klar och tydlig plats på den politiska agendan i kommunens högst beslutande organ. Socialnämnden behandlar frågor som rör våld i nära relation men främst utifrån ett brottsoffersperspektiv. I kommunfullmäktige debatteras frågan när den aktualiseras av relaterade händelser som uppmärksammas medialt eller om intressegrupper lyfter in frågan i det politiska rummet. Någon politiskt uttalad (noll)vision gällande antal döda (män och kvinnor) till följd av mäns våld finns inte. *Alla förfasar sig!*⁷⁴ säger en informant då vi talar om hur politiken på det lokala planet hanterar frågor om mäns våld i nära relation och informanten menar att man samstämmigt uttrycker en bedrövelse över kvinnors och barns utsatthet. Denna entydiga och politiskt överbryggande beklagan lever i allra högsta grad samtidigt som det politiska ointresset för frågan lyser igenom. *Brottsligheten är ett symptom, orsaken är egentligen något annat,*⁷⁵ inleder en informant då vi talar om hur den lokalpolitiska debatten förs. Informanten menar att debatten förs i ett kortsiktigt perspektiv. Man ser brottsligheten och försöker göra något åt den medan de bakomliggande orsakerna inte undersöks med samma uppmärksamhet.

När intervjun handlar om att förebygga våld i nära relationer föreslås politiska handlingar som att stödja olika frivilligorganisationer genom ekonomiska bidrag. Främst lyfts kvinnojourer fram som viktiga organisationer att stödja. Att arbeta brett med frågan via samordande insatser mellan olika samhälleliga instanser, organisationer och myndigheter är idéer som tydligt lyfts fram av två informanter. Likaså nämns vikten av att nyckelpersoner,

⁷⁴ Citat från informant nr 3.

⁷⁵ Citat från informant nr 1.

som till exempel vårdpersonal, ska utbildas för att, på ett adekvat sätt, hantera situationen kring den våldsutsatta de möter i sin profession.

I tal om våldsprevention framkommer också vikten av minskat beroende av varandra, (mellan män och kvinnor) att kvinnors självständighet bör öka och att *det heliga äktenskapets*⁷⁶ inverkan på människors liv bör minska för att uppnå jämställdhet. Som en följd av ökad jämställdhet så skulle våldet minska hänsyftar tre informanter. Det heliga äktenskapet kan närmast förklaras med det samtida idealet bestående av en familjebildning organiserad genom en heteronormativ tvåsamhet och som förväntas ha ingåtts av fri kärlek. *Det finns inget skydds nät, typ förskola för vuxna,*⁷⁷ säger en informant då vi talar om hur det kommer sig att våld i hemmet kan fortgå. Samhället förväntar sig att den utsatta kvinnan ska vara rationell och lämna den som slår henne menar informanten. Här drar jag paralleller till det som Foucault kallar diskursiv makt. Manlighet och rationalitet har historiskt sett utgjort synonymier och jag menar att förståelsen av ordet rationell bygger på det som historiskt har kodats som manliga egenskaper som till exempel förnuftig, logisk och välplanerad.⁷⁸ Jag hävdar att samtidens förståelse av rationalitet i kombination med bristen på ett tydligt särskiljande och definierande av olika typer av våld och dess konsekvenser gör att samhället förstår och tolkar våldsutsattas kvinnors beteende som irrationellt.

Förklaringar till den uppenbara avsaknaden av ett våldspreventivt arbete med avseende på våld i nära relation och som lyfter fram kopplingen mellan våld och kön är svårare att hitta indikationer för. Skam är ett begrepp som återkommer och genom analysen kan jag skönja hur skammen att tala om våld i nära relation, eller snarare rädslan att utpeka någon som förövare eller potentiell sådan, verkar stå i vägen för såväl det privata samtalet som den offentliga, politiska debatten. Indikationer i data gör gällande att svårigheten som finns att tala om mäns våldsutövande på ett privat plan verkar följa med in i det politiska rummet och utgöra ett hinder till att där tala högt och tydligt om mäns våld. Till detta hör givetvis också, precis som resultatet visar, att det är en svår och komplex fråga.

⁷⁶ Citat från informant nr 2.

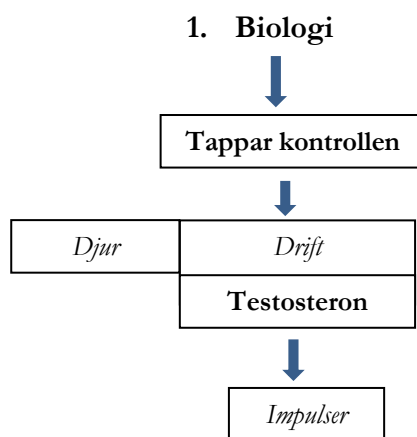
⁷⁷ Citat från informant nr 3.

⁷⁸ Hirdman, 2003.

Mäns överrepresentation i brottsstatistiken

*Män fortsätter att leka, kvinnor är närmare det levande*⁷⁹

I analysen framkom tre underkategorier till denna huvudkategori. Kategoriernas centrala teman var: Biologi, makt och kultur. Nedan följer en separat presentation av dessa.

Framträder gör delvis förklaringar till mäns överrepresentation i brottsstatistiken som kan härledas till essentiella olikheter mellan män och kvinnor. En informant menar att till exempel våldtäkt inte är en överlagd handling. Informanten uppfattar att det är mannens starka sexuella drift som avgör, att *trycket till slut blir för högt, att vilddjuret växer*⁸⁰ och mannen därmed inte kan hantera sina impulser. Även andra typer av våldshandlingar förklaras genom förlorad impuls kontroll till följd av aggressivitet som utlöses på grund av könshormonet testosteron. *Män och kvinnor är olika*⁸¹ uppger en annan informant.

Det är inte förvånande att förklaringar till mäns våldsutövande kan härledas till biologiska förklaringsmodeller. Långt fram i modern tid har biologi angetts eller tolkats utgöra en central orsak till mäns aggressivitet och våldsutövning.⁸² Jag menar att förklaringar om bakomliggande orsaker till mäns överrepresentation i brottstatistiken som kan härledas till biologi i allra högsta grad är levande även idag. Felaktigt refereras ofta förklaringar att handla om det *manliga* könshormonet testosteron när vi vet att både män och kvinnor producerar båda könshormonerna, testosteron och östrogen.⁸³ Herz och Johansson hänvisar till studier som har visat att det inte finns ett samband mellan mäns våld och testosteron, utan att det snarare är så att våldsamma situationer som orsakar stress och

⁷⁹ Citat från informant nr 2.

⁸⁰ Citaten från informant nr 2.

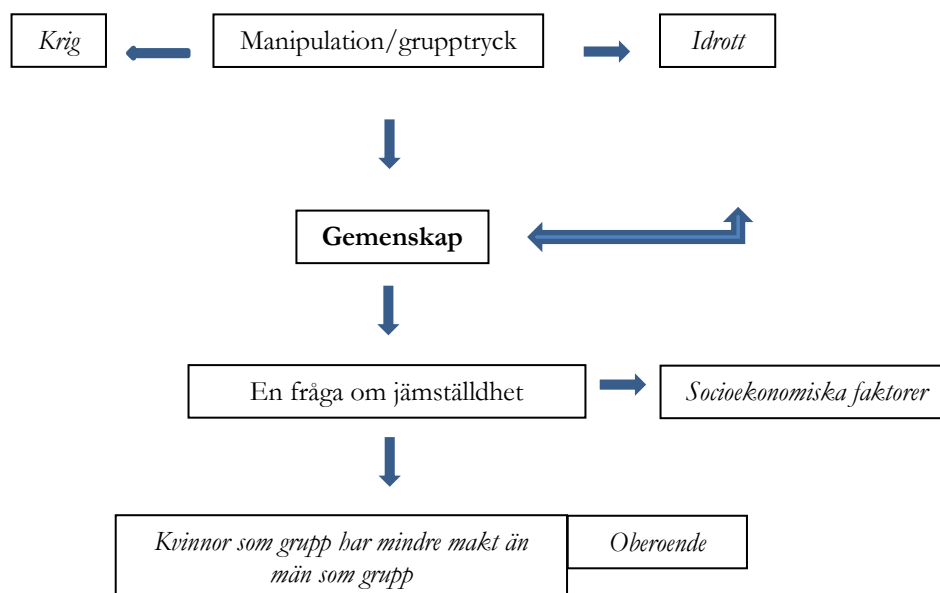
⁸¹ Citat från informant nr 1.

⁸² Herz & Johansson, 2011, s.99-101.

⁸³ Ibid, s. 100.

konkurrens orsakar förhöjda testosteronvärden, detta hos både män och kvinnor.⁸⁴ Likaså omnämner Herz och Johansson studier där man intervjuat män dömda till vård efter att ha misshandlat sin kvinnliga partner då den dömda mannen, för att förklara sitt våldsutövande, härrör orsaker till sitt handlande som sprunget inifrån sig själv. Samtidigt som förövaren menar att våldshandlingen i sig utlöses på grund av den aktuella kvinnans beteende.⁸⁵ En informant menar: *Människan är ett djur. Människan är inte ond men när onda tankar får fäste blir vi en flock. Det är baksidan av gemenskapen.*⁸⁶ Citatet kan härröras till bakomliggande biologiska faktorer där flockbeteendet tar över individens eget kritiska tänkande och lyfter fram gruppens starka betydelse för denne. Gemenskapens baksida kan också vara uttryck för att den våldsbenägna individen får makt eller känslor av makt genom att tillhöra en specifik grupp eller gemenskap. Mer om detta nedan.

2. Makt

Samtidigt som orsaksamband mellan våld och biologi görs är det tydligt att makt är ett centralt begrepp som förekommer när man söker förklara mäns överrepresentation som förövare i brottsstatistiken. *Jag tror inte det beror på genetik eller nåt sånt... det hade varit enklare,*⁸⁷ menar en informant. Intressanta förklaringar om vikten av att som man tillhöra en manlig gemenskap kan urskiljas. Paralleller kan göras mellan det så kallade underhållningsvåldet inom idrott till det gruppsyck som får människor att begå krigshandlingar inom det militära. Den franske sociologen Pierre Bourdieu menar att den typ av mod män förväntas

⁸⁴ Herz & Johansson, 2011, kap.6.

⁸⁵ Ibid, kap.6.

⁸⁶ Citat från informant nr 2.

⁸⁷ Citat från informant nr 5.

visa eller avkrävas inom armén och polisen har sin upprinnelse i rädsla. Rädslan bygger på att ertappas inför andra män som svag, kvinnlig eller böig. Denna typ av manligt mod som förväntas gestaltas genom allt ifrån att ingå i den militära organisationen och praktisera militärisk verksamhet till att inte vidta föreskrivna skyddsåtgärder i vardagliga praktiker som till exempel vid byggarbetsplatser. I grunden bygger denna praktik på att på olika sätt gestalta ett manligt mod på rädslan för att vidkännas något av det motsatta, något av de så kallade "kvinnliga" egenskaperna, hos sig själv och därmed bli föraktad och frånskjuten ur gruppens gemenskap.⁸⁸ Baksidan av denna gemenskap som våldet är ett uttryck för verkar således ingjuta känslor av trygghet och tillhörighet i den maskulinitet som kan identifiera sig med den gruppen. En tillhörighet som också sprids utanför den hegemoniska maskulinitetens gränser till att även ofrivilligt inkludera män som inte är våldsamma. En manlig informant belyser detta på ett mycket tydlig sätt genom sitt uttalande: *Ibland tappar jag hoppet om mannen, jag menar... spöa nån på stan... spöa sin tjej... va fan, det drabbar ju mig ju!*⁸⁹

Begreppet makt ansluter jag också till frågor som rör jämställdhet mellan könen. Två av informanterna menar att ju mer beroende män och kvinnor är av varandra ju mindre jämställt är det samhälle och den relation man lever i. Denna dynamik sammankopplar jag till historikern Yvonne Hirdmans genussystemteori som bland andra innefattar principen om isärhållande mellan könen med syfte att upprätthålla en dikotomi. Genussystemet förklarar hur ett mansdominerat samhälles främsta bevekelsegrund är att upprätthålla de ojämlika maktstrukturerna mellan könen. En av hörnstenarna till en ojämlig maktfördelning bygger på föreställningar om mäns och kvinnors olikheter sprungna ur biologin.⁹⁰ Denna dikotomi framträder ur data bland annat genom följande citat: *Män är från Mars och kvinnor från Venus*⁹¹ Citatet känns igen utifrån en omdiskuterad bok, första gången utkommen -92, med samma namn.⁹² Den befäster stereotypa uppfattningar om mäns och kvinnors essentiella olikheter och anger dessa som förklaringar till varför det är svårt att sammanföra dessa. Idéer som dessa upprätthåller och befäster traditionella könspositioner och könsidentiteter i samhället. Isärhållandet och polariseringen av könen underbygger idén om könsidentitetens tillblivelse i ljuset av sin motsats. Således är kvinnor och män beroende av varandra för att upprätthålla sin (köns)identitet och position.

⁸⁸ Bourdieu, Pierre, *Den manliga dominansen*, Daidalos, Göteborg, 1999.

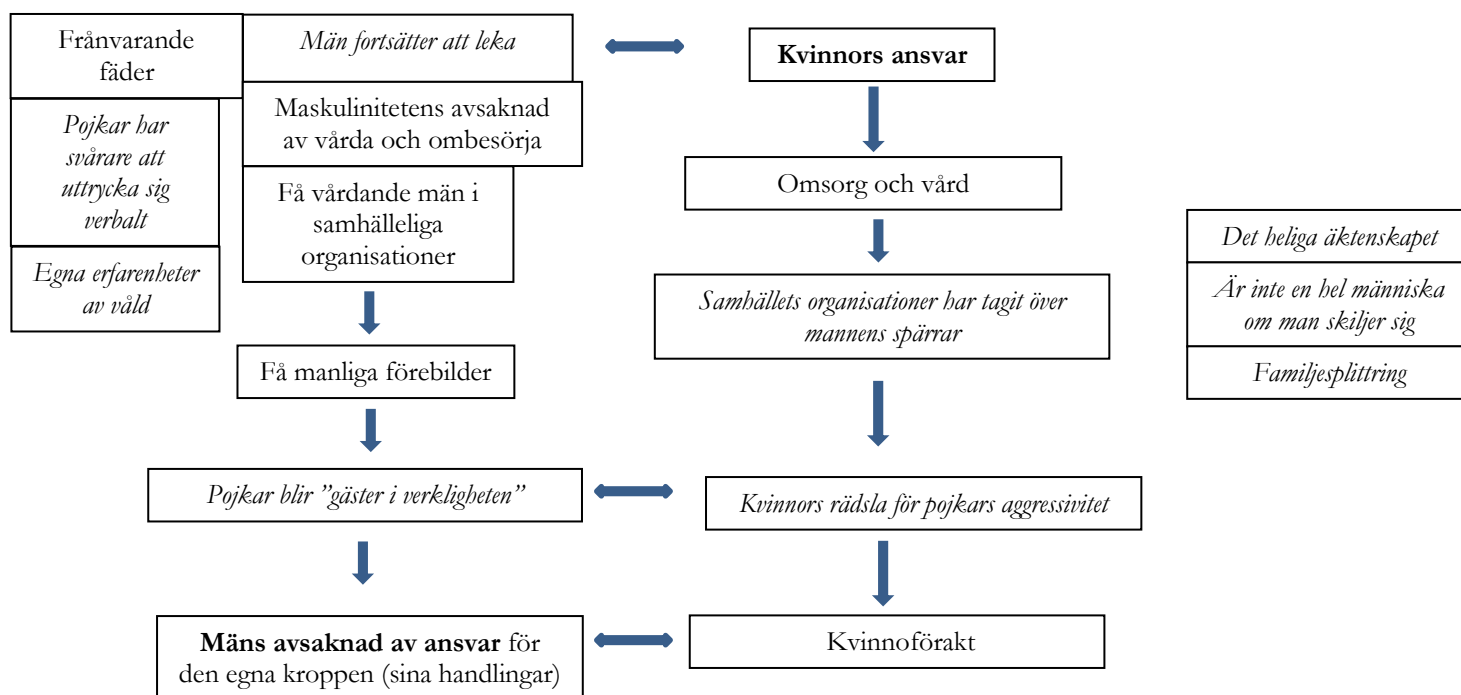
⁸⁹ Citat från informant nr 5.

⁹⁰ Hirdman, 2003.

⁹¹ Citat från informant nr 3.

⁹² Gray, John, *Män är från Mars, kvinnor är från Venus*, Bromberg, Stockholm, 1992.

3. Kultur

Många är förklaringarna om mäns överrepresentation i brottsstatistiken som kan härledas till att handla om kultur. Med kultur menar jag här de normer, värderingar och mer eller mindre outtalade och underliggande regler och förhållningssätt till vilka människor förväntas leva utifrån och upp till i samhället.

Indikatorerna är många men huvudspåret som växer fram i analysen är dock förklaringar om kvinnors ansvarstagande och mäns avsaknad av detsamma som kan härröras till de bakomliggande kulturella orsakssambanden gällande mäns överrepresentation i brottsstatistiken. Ansvaret kvinnor framställs ta sträcker sig från att föda, vårda och inneha huvudansvaret för barnen till att inneha majoriteten av grundläggande omvårdande positioner på arbetsmarkanden och så till vida fortsätter vårda, omhändertaga och på olika sätt inneha huvudansvaret för omsorgen om barn, ungdomar, vuxna och äldre. Detta faktum bekräftar statistiken över könsfördelningen på arbetsmarkanden där till exempel yrken inom vård och skola är starkt kvinnodominerade.⁹³ Ansvaret som påbörjas i hemmet stäcker sig alltså vida utanför hemmets gränser, via den kulturella förväntan som finns på kvinnor att vara ansvarstagande och omhändertagande, till den yrkesroll man sedan innehar. Denna indikator tillsammans med det spår som lyfter fram faders frånvaro som en

⁹³ Sverige Statistiska centralbyrån, enheten för befolkningsstatistik (red.), *På tal om kvinnor och män: lathund om jämställdhet*. 2012, Statistiska centralbyrån, Stockholm, 2012. http://www.scb.se/statistik/_publikationer/LE0201_2012A01_BR_X10BR1201.pdf

viktig parameter sammanflätas och utmynnar i en bild av en möjlig bakomliggande kulturell förklaring till mäns överrepresentation i våldsstatistiken, där förakt för femininitet står i centrum. Ett förakt som för hoppningsvis håller på att luckras upp: *Fler pappor är hemma, jag är glad att se män i grupp gå med barnvagnar. Män har stått utanför ankenytningsprocessen,*⁹⁴ som en informant säger. Det framstår som om ansvaret för mannens egna spärrar har förflyttats ut ur den egna kroppen. *Samhällets organisationer har tagit över männens spärrar*⁹⁵ som en informant menar. Majoriteten som möter stora samhällliga organisationer som militär, polis, fängelse och kriminalvård är män. Jag hävdar att delar av denna typ av organisationers existensberättigande bygger just på människans (mannens) bruk av våld som grundar sig i en avsaknad av ansvar för sina egna, kroppsliga handlingar. Därtill menar informanten att självdestruktivitet bland flickor och kvinnor inte ges samma stora politiska och ekonomiska resurser som ovan nämnda organisationer, vilket, i ett jämförande ljus, kan utgöra en bekräftelse på ovanstående argumentation.

Kopplingen som uppkommer i denna modell tyder alltså på att samhället har internaliserat och normaliserat mäns aggressivitet och våldsutövning. Genom att inte, som i detta fall, den lokalpolitiska och samhällliga debatten tydligare problematiserar maskulinitet och dess uppenbara koppling till aggressivt beteende och kriminalitet så tenderar institutionen/organisationen utgöra en normaliserande faktor till förekomsten av våld, detta trots det paradoxala faktum att dessa är satta att verka i en freds- och konfliktlösande diskurs.

⁹⁴ Citat från informant nr 2.

⁹⁵ Citat från informant nr 2.

Slutsatser och diskussion

Det som kan utläsas i resultatet av denna studie är att kommunpolitiker har en bred uppfattning om vad våld kan vara. Tydligt är att man uppfattar våld som något som innebär handlingar utförda mot den utsattes vilja och alla fem informanterna uppfattar att det finns olika typer av våld. Samtliga informanter klargör också skillnaden på psykiskt och fysiskt våld. Andra skillnader på definitionen av våld som till exempel sexualiserat våld framkom inte som en egen tydlig kategori ur intervjumaterialet. Alla informanter bekräftar en förståelse av våld som ett komplext fenomen och orsakerna till våldsutövande uppfattas vara på många olika bottenar.

Intressant är det resultat som framträder vid jämförande analys mellan huvudkategori *våldsdefinition* och huvudkategori *våldsprevention* som framkom ur intervjumaterialet. Definitionen av våld i privat miljö (våld i nära relationer) görs, om än utan att benämna sexualiserat våld och ingen tydlig koppling mellan våld och maskulinitet uttalas. Utifrån direkt ställda frågor om till exempel våld i offentlig eller privat miljö framkommer kunskaper om flera olika typer av våld och skillnaderna mellan våld mot kvinnor och våld mot män tydliggörs. Analysen gör gällande det något paradoxala i att avsaknaden av våldspreventivt arbete med syfte på våld i nära relation är central samtidigt som definitionen av det våld som förekommer i nära relation framträder relativt väl. Avsaknaden av entydliga och uppenbara problemlösningar till att få stopp på mäns våld visar just på våldets komplexitet. Tre av fem informanter menar att mäns överrepresentation i brottsstatistiken kan kopplas till att det samhällsliga förhållandet mellan män och kvinnor inte är jämställt. *Kvinnor som grupp har mindre makt än män som grupp*⁹⁶ menar en informant. Detta tyder på att det görs koppling mellan kön, våld och jämställdhet som skulle kunna ligga till grund för ett våldspreventivt arbete inom ramen för det kommunala jämställdhetsarbetet. Dessa uppfattningar visar sig dock först när intervjun handlar om mäns överrepresentation och definitioner av olika typer av våld redan är gjord. Att man inte i första hand uppfattar våld som ett maktuttryck eller för den delen inte lyfter fram en tydlig könsaspekt direkt när definitionen av våld görs kan vara del i förklaringen till varför det våldspreventiva arbetet inte bedrivs inom ramen för jämställdhetsarbetet.

Vid frågor gällande våldsprevention riktar samtliga informanter fokus på brottsoffren och hur man ska tillgodose deras behov av stöd, där vikten av ekonomiskt stöd till kvinnojourer också är extra tydlig. Indikatorer som kan härröras till kvinnors ansvarstagande blir här

⁹⁶ Citat från informant nr 4.

framträdande då hänvisning till kvinnojourer görs i den diskurs som behandlar våldsprevention. Dessa organisationer, vilka har som främsta syfte att stödja våldsutsatta, tillskrivs således, om än indirekt, ett ansvar för våldspreventivt arbete. Som om de facto att den våldsutsatta kvinnan undgår fortsatt misshandel, bland annat med stöd från en frivilligorganisation för att ta sig ifrån brottsplatsen, i sig skulle utgöra våldspreventivt arbete. I Hearn's studium av män dömda för våldsbrott fokuserar ofta den dömda sina huvudsakliga problemområden till områden som till exempel beroende, uppväxtförhållanden eller depression och ser inte själva våldet som det centrala problemet i sammanhanget. Den dömda mannen ser i stället våldet som en ren effekt av hans *egentliga* problem.⁹⁷ Att fokus, i samtal om våldsprevention, riktas till de våldsutsatta menar jag bekräftar samhällets benägenhet att skapa en analogi mellan våldets konsekvenser och dess orsaker. Jag anser alltså att fokus på kvinnors utsatthet kan utgöra ett skäl till att problematisering kring maskulinitet som en av våldets centrala, bakomliggande orsaker kan undvikas.

Tydligt är, både genom det uttalade svenska jämställdhetsidealet och genom studiens resultat att vår samtid muntligen tar avstånd från mäns våld. Problematiken kring våld i nära relation har också en etablerad plats i det inrikespolitiska fältet. På det lokalpolitiska planet bekräftas hur man offentligt, och i samförstånd, förfasas över mäns våld. Detta samtidigt som, paradoxalt nog, debatten om hur våldet ska minska inte förs i en tydlig kontext. Holmberg och Bender beskriver det paradoxala i att det finns ett tydligt uttalat nationellt mål, där frihet från sexualiserat våld är centralt, samtidigt som man på kommunal nivå hänskjuter problematiken gällande mäns våld mot kvinnor till Socialnämndens bord. Socialtjänsten blir således den aktör som anses ska hantera största delen av problematiken gällande mäns våld mot kvinnor och således avpolitiserar frågan.⁹⁸

*Med andra ord privatiseras och individualiseras mäns våld mot kvinnor till att handla om enskilda fall vilka är belagda med sekretess och därmed inte låter sig diskuteras politiskt.*⁹⁹

Tystnaden om mäns våld, eller på det sätt debatten och samtalet härom förs, bekräftar en diskursiv maktordning inom fältet hävdar jag. Foucault anser bland annat att diskursiv makt lika mycket består i det som inte sägs eller uttalas som i det som uttalas eller visas med kroppsspråket genom miner, gester eller olika sätt att vara.¹⁰⁰ Just *avsaknaden* av ord, fraser och kontextuellspecifika förklaringar är det resultat jag finner mest intressant i denna studie. Att avstå ifrån att definiera faktorer inom ett problemområde är också ett sätt att

⁹⁷ Hearn, 1998.

⁹⁸ Holmberg & Bender, 2003, kap 7.

⁹⁹ Holmberg & Bender, 2003, s. 80.

¹⁰⁰ Foucault, Michel, *Diskursernas kamp*, Brutus Östlings bokförlag Symposion, Eslöv, 2008.

bestämna dem och jag menar att detta resultat utgör en bekräftelse på hur vagt det samhälleliga samtalet om *mäns våld* verkligen är. Jag anser att på det sättet som samtalet om mäns våld förs i en lokalpolitisk kontext eller avsaknaden av detta samtal utgör en spegling av den av samhället internaliserade och normaliserade maskulinitet som otvetydigt kan sammankopplas med bruket av våld.

Metoddiskussion

I och med mitt val av metoden GT och Glasers variant av denna följer vissa metodologiska dilemman som tidigare har diskuterats. En central aspekt att lyfta fram är Glasers idé om att teori är något som *framträder* och inte något som *konstrueras* som Strauss menar.¹⁰¹ Detta sätt att formulera sina tankar kring teorigenerering förstärker ytterligare Glasers tydliga resonemang kring det förutsättningslösa förhållningssättet som förväntas av den som vill använda GT. Jag ställer mig dock frågande till om den förförståelse man redan har verkligen behöver stå i motsättning till det Glaser menar med förutsättningslöshet. Jag menar att krav om att bortse från sin egen förförståelse eller tidigare kunskap och erfarenhet är omöjligt att leva upp till. Det är min övertygelse att hela eller delar av de samlade erfarenheter, förkunskaper och förförståelser man bär med sig in i ett forskningsprojekt kommer att spela stor roll för vilka problemområden man tar sig an, på vilka sätt och ur vilka perspektiv dessa utforskas. Det är givetvis så att de kategorier som uppstod i denna studie är direkt avhängda de frågor som ställdes. Samtidigt är det förstås också både möjligt och nödvändigt att man har ett självkritiskt förhållningssätt till de kunskaper man bär med sig in i studiet av ett problemområde. Jag förstår Glasers metodologi som ett sätt att, i stor medvetenhet om betydelsen av sin egen förförståelse – men med ett aktivt förhållningssätt till denna, söka kunskap utifrån ett paradigm präglad av nyfikenhet.

Kan då verkligen teori *framträda* och kan verkligen teori *uppstå* ur data? Det verkar otroligt att teorin skulle uppstå ur data och här förstår jag inte riktigt vad Glaser menar. Intentionen hos Glaser tror jag ligger i att inte fastna i det redan kända utan våga lita på metodologin och därmed sig själv i sina försök att ringa in och förstå de fenomen man vill undersöka. Som jag förstår GT är en av hörnstenarna att teorigenereringen ska bringa ny kunskap till problemområden som är relativt outforskade eller problemområden som kretsar kring sociala, mellanmänskliga och komplexa processer. Den nya kunskap som genereras genom att jämföra och finna samband mellan de kategorier som växer fram är teorigenerering

¹⁰¹ Hartman, 2001.

enligt GT. Jag menar likafullt att den teori som genereras ofrånkomligen också bygger på delar av de teorier man redan har kunskap om eller andra teorier som visar sig vara relevanta att väva in under analysprocessen. Kärnan i teorigenerering inom GT är att teorin ytterst ska grunda sig i den empiri som har framkommit ur rådata, det vill säga det ur det material som ligger till grund för studien.¹⁰²

Faktorer som får mig att fundera på om jag skulle ha valt en annan metod:

I den allra tidigaste fasen med arbetet av denna uppsats när jag hade bestämt vilket ämne jag skulle undersöka men inte vilken metod jag skulle använda, påbörjade jag arbetet utifrån ett traditionellt förhållningssätt. Jag sökte till exempel efter tidigare forskning utifrån etablerade teorier om kopplingen mellan kön och våld. När jag sedan beslutade mig för att använda GT som metod tog det mycket tid i anspråk att läsa in metoden, tillika hade mycket tid redan gått åt i arbetet med att söka tidigare forskning. Tid som, om jag hade varit bekant med GT, hade kunnat gå till datainsamling, analys och integrerande av annan teoribildning. Som i exemplet ovan nådde inte kategorier som till exempel *mak* och *kultur* fullständig mättnad och detta faktum är givetvis avhängigt den begränsade tiden i förhållande till dessa diskursers omfattande sociala komplexitet.

Kanske har jag inte gjort metoden rättvisa genom att försöka använda den på en sådan relativt begränsad studie. Tillika gjorde min ringa erfarenhet av GT att den teoretiska känsligheten kan ha blivit lidande då jag något sent i processen hade förvärvat den kunskap som behövdes för att tillämpa metodologin på ett korrekt sätt. Till exempel fanns inte tid att gå tillbaka och söka mer data då det visade sig att mättnad alltjämt inte var uppnådd i någon kategori. Jag märkte att delar av problemområdet som studerats är mycket komplexa till sin karaktär och hade krävt mer empiri för att i slutänden kunna utgöra en välgrundad teori.¹⁰³ Glaser menar att en tunn teori är resultatet av forskarens brist på skicklighet och resurser för datainsamling, det är inte ett resultat av metodologin som sådan.¹⁰⁴

Något positivt kan slutligen nämnas. Den tidigare obefintliga erfarenheten i arbetssättet har gjort att jag hela tiden har behövt förhålla mig till mina tidigare idéer och redan etablerade teorier och i och med detta övat upp min kritiska förmåga till vetenskaplig teorigenerering på ett generellt plan. Perspektivet på vad vetenskap och teorigenerering kan innebära har vidgats.

¹⁰² Glaser, 1998.

¹⁰³ Mer om detta finns att läsa under rubriken *Resultat och analys*.

¹⁰⁴ Glaser, 1998.

Nya frågeställningar

Jag menar att våld av olika grad är något av samhällets mest normaliserade fenomen och samtidigt det mest skadliga. Att lyfta fram olika perspektiv på våldets koppling till maskulinitet och sätta våldsdiskursen i ett sammanhang där ljuset aktivt riktas mot förövaren är en förutsättning för att klargöra bakomliggande orsaker till bruket av våld. Därmed skulle presumtiva metoder för ett verkningsbart våldspreventivt arbete kunna tillgängliggöras. Det är utifrån detta resonemang jag frågar följande:

- Vilka andra faktorer, som till exempel socioekonomiska grupperingar, socialgrupper, kulturtillhörigheter, geografisk plats med flera kan behöva undersökas när det gäller mäns våld?
- Vilka variationer inom en avgränsad grupp med män kan urskiljas – vad avgör om man begår ett våldsbrott eller avstår från att begå det?
- Varför förs inte samtalen (samhälleliga, politiska och privata) om mäns våld med ett tydligare och mer uttalat fokus på den uppenbara kopplingen mellan maskulinitet och våld?
- Vilka politiska och samhälleliga visioner och praktiker är verkningsbara för att få stop på mäns våld?

Referenser

- Bourdieu, Pierre, *Den manliga dominansen*, Daidalos, Göteborg, 1999.
- Connell, Raewyn, *Maskuliniteter*, 2. uppl, Daidalos, Göteborg, 2008.
- Connell, Raewyn, *The men and the boys*, University of California Press, Berkeley, 2000.
- Foucault, Michel, *Diskursens ordning: installationsföreläsning vid Collège de France den 2 december 1970*, B. Östlings bokförl. Symposion, Stockholm, 1993.
- Foucault, Michel, *Diskursernas kamp*, Brutus Östlings bokförlag Symposion, Eslöv, 2008.
- Glaser, Barney G., *Doing grounded theory: issues and discussions*, Sociology Press, Mill Valley, Calif., 1998.
- Guvå, Gunilla & Hylander, Ingrid, *Grundad teori: ett teorigenererande forskningsperspektiv*, 1. uppl., Liber, Stockholm, 2003.
- Hartman, Jan, *Grundad teori: teorigenerering på empirisk grund*, Studentlitteratur, Lund, 2001.
- Andersen, Heine & Kaspersen, Lars Bo (red.), *Klassisk och modern samhällsteori*, 3., [utvidgade och rev.] uppl., Studentlitteratur, Lund, 2007.
- Herz, Marcus & Johansson, Thomas, *Maskuliniteter: kritik, tendenser, trender*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2011.
- Hearn, Jeff, *The violences of men: how men talk about and how agencies respond to men's violence to women*, SAGE, London, 1998.
- Hirdman, Yvonne, *Genus: om det stabila föränderliga former*, 2., [rev.] uppl., Liber, Malmö, 2003.
- Holmberg, Carin & Bender, Christine, *"Det är något speciellt med den här frågan": om det lokalpolitiska samtalet om mäns våld mot kvinnor*, Brottsoffermyndigheten, Umeå, 2003.
- Kvale, Steinar, *Den kvalitativa forskningsintervjun*, Studentlitteratur, Lund, 1997.
- Lantz, Annika, *Interjumetodik*, studentlitteratur, 2007.
- Messerschmidt, James W., *Masculinities and crime: critique and reconceptualization of theory*, Rowman & Littlefield, Lanham, Md., 1993.
- Sverige Statistiska centralbyrån, enheten för befolkningsstatistik (red.), *På tal om kvinnor och män: lathund om jämställdhet. 2012*, Statistiska centralbyrån, Stockholm, 2012.
- Statistik hämtat från Brottsförebyggande rådet. www.bra.se

Bilagor

1. Förfrågan om deltagande i studien.
2. Intervjuguide.